Journal of Computer and Education Research
(ISSN:2148-2896)
April 2017 Volume 5 Issue 9
www.joucer.com http://dergipark.gov.tr/jcer

Araştırma Makalesi

The Primary School Students' Cognitive Structure on the Concept of "Home": Sample of Life Science Course with a Qualitative Analysis

Gülay EKİCİ[1,*] Havva ILGIN BİLİCİ[2]

[1] Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim ABD, gekici@gazi.edu.tr
[2] Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, havvailgin@hotmail.com
[*] Corresponding Author: gekici@gazi.edu.tr

Article Info

Received: *July 9, 2016*
Accepted: *November 5, 2016*
Online: *May 13, 2017*

Keywords: Home, free word association test, drawing technique, cognitive structure

Abstract

The aim of current study is to analyze primary school students' conceptual structures for the concept of "home". Case study design was applied in this qualitative study. A total of 75 primary school students participated in this study in which purposeful sampling was used. The free word-association test and the drawing technique were used as data collection instruments. The average reliability between coders was found to be 96%. The data analyses were subject to content analysis.

The data collected through the study were divided into 5 categories and 2 subcategories, which were stated as follows: family members/ animals are living in house/shelter, the places for livable house, furniture and objects in the house, the activities done in house, the feelings towards house. In this context; father and mother emphasis has come to the fore. Besides, birds and trees were observed to be drawn in the drawings in which the concept of home is associated with animals. In their writings, explanations containing sentences about more of the positive feelings toward the member of the family and the happiness coming from living all together at home were made.

To cite this article:
İlkokul öğrencilerinin "yuva" kavramına ilişkin bilişsel yapıları: Hayat bilgisi dersinde nitel bir analiz örneği. *Journal of Computer and Education Research*, 5 (9), 1-30. https://doi.org/10.18009/jcer. 30287

İlkokul Öğrencilerinin "Yuva" Kavramına İlişkin Bilişsel Yapıları: Hayat Bilgisi Dersinde Nitel Bir Analiz Örneği

Makale Bilgisi

Geliş: *9 Temmuz, 2016*
Kabul: *5 Kasım, 2016*
Yayın: *13 Mayıs 2017*

Anahtar kelimeler: Yuva, bağımsız kelime ilişkilendirme testi, çizme tekniği, bilişsel yapı

Öz

Bu çalışmanın amacı, ilkokul öğrencilerinin "yuva" kavramına ilişkin bilişsel yapılarını analiz etmektir. Çalışma nitel araştırma modeli kapsamında durum çalışması deseni kullanılarak hazırlanmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemiyle çalışma grubu seçilen araştırma toplam 75 ilkokul öğrencisinin katılımıyla hazırlanmıştır. Verilerin toplanmasında bağımsız kelime ilişkilendirme testi ve çizimler kullanılmıştır. Kodlayıcılar arasındaki ortalama güvenirlik % 96 olarak bulunmuştur. Elde edilen veriler içerik analizine göre analiz edilmiştir. Araştırma verileri toplam 5 kategori ve 2 alt kategori altında toplanmıştır. Bunlar, Yuvada yaşayanlar kategorisi, Yuva olarak yaşanılan yerler kategorisi, Yuvadaki eşyalar ve nesneler kategorisi, Yuvada yapılan faaliyetler kategorisi ve Yuvaya yönelik duygular kategorisi. Bu kapsamda baba ve anne vurguları ön plana çıkmıştır. Diğer taraftan yuva kavramının hayvanlarla ilişkilendirildiği çizimlerde özellikle kuş ve ağaç çizildiği belirlenmiştir. Çizimlerle birlikte yazdıkları cümlelerde ise, daha fazla aile fertlerine yönelik olumlu duygular ve evde aileleriyle birlikte yaşamanın verdiği mutluluğu vurgulayan cümlelerle açıklamalar yapılmıştır.

Journal of Computer and Education Research
(ISSN:2148-2896)
April 2017 Volume 5 Issue 9
www.joucer.com http://dergipark.gov.tr/jcer

Summary

The Primary School Students' Cognitive Structure on the Concept of "Home": Sample of Life Science Course with a Qualitative Analysis

Introduction

Primary school is a very important period for students' all of the life. The basic overall objective of the primary direction is to prepare children for life and higher education. In achieving this goal, although given many lectures to students the importance of the Life Science course is great. Content of life science according to the understanding public education children close to both themselves and their environment was created to recognize. According to 2005 life science curriculum students to get to know both themselves and their near environment their attempts are supported in guidance of teachers. 2005 programmed said that transfer of content especially be used in concrete activities. Introduction to life science is taught in the first three years of primary education and it is seen as a core course. This course helping person for understanding and making sense of life is important to transfer of information and skills. This course is more concrete and meaningful topics in the topics in other courses. One of these issues "My unique home" is the subject. The aim of current study is to analyze primary school students' conceptual structures for the concept of "home" through their concepts, sentences and drawings.

In this research, the qualitative research method was employed. Examination of different aspects of education through the qualitative research method has been a very widespread approach especially in the last 20 years. A qualitative research approaches the subject with an interpretative and natural perspective, tries to convey the situation with the conditions expressed by participants, and focuses on more than one method. The main purpose in such researches is to present the subject in a detailed and realistic manner. Therefore, it is of importance to present the data as detailed and direct as possible including participants' opinions. Case study design was applied in this qualitative study. A total of 75

primary school students participated in this study in which purposeful sampling was used. The free word-association test and the drawing technique were used as data collection instruments. Nowadays, the word association test (WOT) has been started to be used in mapping cognitive structure of the concepts in human brain. This test is among the most widely used techniques with the purpose of determining individuals' cognitive structures about concepts, analyzing the links between concepts in these structures, revealing the webs of knowledge in their minds, and finding out whether the links between concepts in individuals' long-term memories are adequate or not. Using this technique, it was aimed to thoroughly examine the student teachers' conceptual structures on the concept of photosynthesis, because this technique is not only highly effective in obtaining natural and high-quality data about hidden opinions, understandings, attitudes and misconceptions regarding these technical concepts, but also it is an assessment method that is internationally valid and that allows for comparison. The average reliability between coders was found to be 96%. The data analyses were subject to content analysis. Based on the categories, frequency was provided.

The data collected through the study were divided into 5 categories and 2 subcategories, which were stated as follows: family members/ animals are living in house/shelter, the places for livable house, furniture and objects in the house, the activities done in house, the feelings towards house. In this context; mother, father and brother emphasis has come to the fore. Besides, birds and trees were observed to be drawn in the drawings in which the concept of home is associated with animals. In their writings, explanations containing sentences about more of the positive feelings toward the member of the family and the happiness coming from living all together at home were made.

In conclusion, learning concepts is one of the primary requirements for obtaining information on a subject. The Life Science Course has a wide conceptual structure. It was determined in this research that students have insufficient cognitive structures about the concept of home. What matters is the elimination of these problems. Besides, learning concepts should be given importance starting from primary education levels. This research, which yielded highly detailed findings, is capable of setting an example to future studies, which might be experimental or they might use other techniques such as two-stage multiple-choice tests, drawings, interviews, free word association test, structured grid, diagnostic tree, concept maps, conceptual change texts, analogy or prediction-observation-explanation.

Moreover, competences of the Life Science course curricula in terms of concept learning/teaching can be addressed, because one of the reasons behind students' insufficient cognitive structures is problems in curricula. We know that qualified student can only trained as a result of a high-quality education process and high-quality Life Science course curricula.

Giriş

Öğrencilerin hayatında ilkokul oldukça önemli bir dönemdir. Çünkü öğrenciliğin okul yaşantılarındaki ilk yılları ve farklı bir deneyim sürecidir. Bu yönde temel olarak ilkokulun genel amacı, çocukları hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır. Bu amaca ulaşmada, öğrencilere pek çok dersler verilmekle birlikte, Hayat bilgisi dersinin önemi büyüktür. Eğitimin en önemli amacı; çocuğun yaşadığı doğal ve toplumsal çevresine uyumunu sağlamaktır. Hayat Bilgisi Dersinde çocuğa içinde bulunduğu doğal ve toplumsal çevre inceletilerek, çevreyi tanımak, çevre sorunları hakkında doğru ve sağlam bilgiler kazandırmak, çevreye uyum için gerekli beceri ve davranışları öğretmek gibi amaçlar ön planda yer almaktadır. Hayat bilgisi dersinde konular çocuğun çevresinden alındığı için diğer derslerdeki konulardan daha somut, günlük hayata uygulanabilir ve anlamlıdırlar. 2005-2006 eğitim-öğretim yılında yeniden düzenlenen ve uygulanmaya başlanan ilköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı üç ana tema üzerine kurulmuştur. Programda yer alan temalar sırasıyla "Okul Heyecanım", "Benim Eşsiz Yuvam" ve "Dün, Bugün, Yarın" olarak belirlenmiştir. Her üç sınıfta aynı isimlerle yer alan bu üç tema sınıf seviyesi yükseldikçe içerikleri de daha kapsamlı olarak ele alınmıştır (Öztürk, 2006). Bu özelliğiyle sarmal program niteliği taşımaktadır. Sarmal programlarda içerikteki bilgiler belirli bir aşamaya dayalı olarak sıra izlemek yerine, yeri ve zamanı geldikçe, sınıf seviyesi yükseldikçe tekrarlanmaktadır. Burada sadece tekrarlar yapılması önemli değil aynı zamanda yeni öğrenme eklemelerinin de yapılması beklenilmektedir (Ekiz, 2010). Bu konular kapsamında "Benim Eşsiz Yuvam" temasında; öğrencilerin kendilerinin olduğu kadar ailelerinin, yuvalarının, yaşadıkları yerleşim biriminin ve ülkelerinin de eşsiz olduğuna özelden genele doğru vurgu yapılmakta ve içlerinde yaşadıkları ortama uyum sağlayabilecekleri, onlara rehberlik edecek bilgi, beceri ve kişisel niteliklere yer verilerek (MEB, 2005) onların bilişsel yapılarını oluşturmaları amaçlanmaktadır.

Öğretim programlarında belirlenmiş olan kazanımlar, içerikler yoluyla uygun eğitim durumları kullanılarak konu alanına göre öğrencilere davranış olarak kazandırılır ve değerlendirilir. Bu bağlamda Yuva kavramı detaylı olarak Hayat Bilgisi dersi öğretim programı kapsamında yer almakta ve öğrencinin gelişiminde kritik bir dönem olan ilkokul kademesinde işlenmektedir. Yuva kavramı 2005 yılında uygulamaya konulan Hayat Bilgisi dersi öğretim programında "Benim Eşsiz Yuvam" adlı temada ele alınarak geniş bir şekilde işlenmektedir.

Hayat Bilgisi dersi, toplu öğretim esasına dayalı olarak oluşturulmuş bir derstir. Öğrencilerin hem kendileri hem de içinde yaşadıkları toplumu ve dünyayı tanımaları için tasarlanmıştır (MEB, 2009a,b: 6). Sönmez (2005)'e göre, ilköğretimin bu döneminde çocuklar yaşamı bir bütün olarak algılarlar. Onlar için genelde tek tek olgu ve olaylar yoktur. İçinde yaşadıkları ortamdaki olgu ve olayları bir bütün içinde görürler. Bu nedenden dolayı, bu dönemde Türk eğitim sisteminde dersler sosyal ve fen olarak ayrılmamış, hem bunların hem de sanat, çağdaş düşünce ve değerlerin bir bileşkesi olan Hayat Bilgisi dersi olarak düzenlenip programda yer verilmiştir. Hayat bilgisi dersi 1926, 1936, 1948, 1968 ve 1998 programları ile birlikte 2005 programında da aynı isimle yer almıştır (MEB, 2009a,b). Ancak Türkiye'de en son 2015 yılında programlarda yapılan değişiklikler kapsamında dersin adı yine Hayat bilgisi olmakla birlikte, Hayat bilgisi dersi öğretim programında oldukça değişiklikler yapılmıştır. Bu kapsamda ünite temelli program yaklaşımı benimsenerek program yeniden hazırlanmıştır (MEB, 2015a).

Hayat bilgisi dersi için benimsenen "toplu öğretim" yaklaşımının yansıması olarak bu öğrenme alanlarını kapsadığı öne sürülen "Okul Heyecanım," "Benim Eşsiz Yuvam" ve "Dün, Bugün, Yarın" olmak üzere üç tema belirlenmiştir (MEB, 2009 a,b). Hayat bilgisi dersi, ilkokulun ilk üç sınıfında bulunur ve her sınıfta bu üç tema aynıdır. İnceleme kapsamında yer alan "Benim Eşsiz Yuvam" adlı temada toplam 111 kazanım bulunmaktadır. Sınıflar bazında kazanımların dağılımı ise; 1.sınıfta 29 kazanım, 2.sınıfta 37 kazanım, 3.sınıfta ise 45 kazanım şeklindedir. Dolayısıyla oldukça fazla sayıdaki kazanımlarla konuların detaylıca öğrenilmesi amaçlanmaktadır. Toplam 111 kazanım sayısıyla Benim Eşsiz Yuvam teması, kazanım sayısı ve dersin süresi boyutlarından incelendiğinde, aynı program içerisinde yer alan diğer temalara oranla programda daha fazla yer kaplamaktadır. Ancak yapılan incelemede; 2015 yılında Hayat bilgisi dersi öğretim programında toplam 6 tema yer almaktadır. Belirlenen 6 temanın her üç sınıfta da yer aldığı ancak kazanım sayısının yarı yarıya düşürüldüğü belirlenmiştir. 2015 yılında yeniden düzenlenen Hayat bilgisi dersi öğretim programında; Ben ve Okulum, Ailem ve Evim, Sağlıklı Hayat, Güvenli Hayat, Ülkemi Seviyorum ve Doğa ve Çevre temaları yer almaktadır. Ancak 2009 yılında düzenlenmiş olan Hayat bilgisi dersi öğretim programında üç sınıfta toplam 3 temada 292 kazanım yer alırken, 2015 yılında yeniden düzenlenen Hayat bilgisi dersi öğretim programında toplam 6 temada toplam 146 kazanım yer almaktadır. Bu noktada alınan karara göre; İlkokul Hayat Bilgisi Dersi (1., 2. ve 3. sınıflar) Öğretim Programının, 2016-2017 eğitim-

öğretim yılından itibaren 1. sınıflardan başlamak üzere kademeli olarak uygulamaya başlanmasına karar verilmiştir. Karara göre, 2017-2018 yılında 2.sınıflarda, son olarak 2018-2019 eğitim-öğretim yılında 3.sınıflarda yeni müfredat okutularak yeni müfredatın geçişi tamamlanmış olacaktır (MEB, 2015b).

İlgili literatür incelendiğinde; İlkokul programları kapsamında farklı konularda yapılmış pek çok araştırmaya rastlanmaktadır. Bu kapsamda, ilkokul programında değerler (Aydın, 2012; Candan & Ergen, 2014; Özen, Güleryüz & Özen, 2012; Şimşek, 2013; Uzunkol, 2014; Yaşaroğlu, 2013; Yıldırım & Turan, 2015), programda yer alan bilgilerin günlük hayata uygulanabilirliği (Anagün, Ağır & Kaynaş, 2010; Polat & Ünişen, 2016), kullanılan yöntem ve tekniklerin değerlendirilmesi (Aykaç, 2011; Çatalbaş & Semerci, 2016; Kabapınar, Canpolat, Yarar & Karadayı, 2016; Ütkür, 2016; Tay ve Yıldırım, 2013), kavram öğrenme (Dündar, 2007), ders kitabı incelemesi (Gözütok, Taş, Rüzgar, Akçatepe & Yetkiner, 2015; Yıldırım, 2006; Yıldız & Mentiş Taş, 2015), öğretim programlarında aile kavramı "Hayat bilgisi dersi örneği"(Eraslan, 2011), hayat bilgisi programının değerlendirilmesi (Belet, 1999; Çakır, 2007; Demir, 2007; Ocak & Beydoğan, 2005; Özkan, 2009; Şimşek, 2010; Tay & Baş, 2015; Tunalı, 2009;Türe, 2013), hayat bilgisi dersinde öğrencilerin düşünme becerilerinin değerlendirilmesi (Bodur, 2010; Onur, 2009), Hayat Bilgisi programındaki düzenlemeler ve güncellemeler (Akar & Keyvanoğlu, 2016; Güven, 2010) gibi konularda yapılmış pek çok araştırmaya rastlanmaktadır. Ancak öğrencilerin Yuva kavramı konusunda sahip oldukları bilişsel yapılarının belirlenmesi hakkında yapılmış bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Yapılandırmacı yaklaşımın eğitim sistemlerini etkilemesiyle birlikte, bilişsel yapı kavramı son yıllarda oldukça dikkat çeken kavramlardan biri olarak literatürde yer almaktadır. Bilişsel yapı; bireyin uzun süreli hafızasında yer alan kavramların organizasyonunu ve kavramlar arasındaki ilişkileri vurgulayan kuramsal yapılar olarak tanımlanmaktadır. Bu noktada araştırmacılar bilişsel yapının "*bilgi birimleri*" ve "*bilgi birimlerinin organizasyonu"* olmak üzere iki temel bileşeninin olduğunu vurgulamaktadırlar (Gilbert, Boulter & Rutherford, 1998a,b; Shavelson, 1974; West, Fensham & Garrad, 1985). Genel olarak yapılan çalışmalarda daha çok bilişsel yapının doğruluğunu ve genişliğini araştırmaya yani birinci bileşene odaklanıldığı görülmekteyken, alanda yapılan araştırmalarla bilgi birikimin artmasıyla birlikte son yıllardaki çalışmalarda ise daha çok bilgi organizasyonlarındaki ilişkiler ve bazı niteliğe ilişkin özellikler araştırılarak ikinci bileşene odaklanıldığı dikkat çekmektedir (Bahar, Johnstone & Sutcliffe, 1999; Hauslein

Good & Cummins, 1992; Tsai, 2001). Bu noktada Tsai ve Huang (2002), bilişsel yapının araştırılmasının sağlayacağı yararlar olduğunu ve bunları "*önbilgi, değerlendirme ve biliş ötesi*" olmak üzere üç açıdan ele alınması gerektiğini ifade etmektedirler. Özellikle bilişsel yapıların öğrencilerin öğrenmelerinin değerlendirilmesi amaçlı olarak araştırılması hem öğrencilerin ne öğrendiğini hem de öğrenme süreci boyunca öğrencilerin bilgilerinin nasıl değiştiğinin ortaya konulmasını sağlayacaktır. Bu alanda yapılan çalışmalarda bilişsel yapıya ait bilgilerin görsel olarak ifade edilmesine ve bilişsel yapıyı geçerli olarak tanımlayabilmek için nicelik bakımından önemli olan terimlerin kullanılmasına odaklanılmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda ortaya atılan ve yaygın olarak kullanılan yöntemlerin başında kelime ilişkilendirme testi gelmektedir (Bahar vd., 1999; Johnstone & Moyniyan 1985; Kostova & Radoynovska 2008; Preece, 1977; Tsai, 2001; West & Pines 1985). Kelime ilişkilendirme testi bilişsel yapıların araştırılmasında güçlü, yaygın bir kullanımı olan ve oldukça eski geçmişe sahip olan bir yöntemdir (Kostova & Radoynovska 2008; Preece, 1977; White & Gunstone 1992).

Ausubel'e göre anlamlı öğrenme, yeni bilgilerin öğrenenin bilişsel yapısında önceden var olan ilgili kavramlarla ilişkilendirildiğinde gerçekleşir (Ausubel, 1968). Anlama ise; bir insanın, bilgi birimleri arasında kurduğu ilişkilerin doğası ve sayısı ile belirlenmektedir. Yani anlamanın, kişinin bir kelimeyle kurduğu bağlantıların sayısı ve çeşidi ile orantılı olması nedeniyle öğrencilere uyarıcı olarak verilen bir kelimeye (bu araştırmada yuva kavramıdır) karşın ilişkilendirdikleri kelimelerin sayısı ve çeşidi onların bilişsel yapıları hakkında bilgi vermektedir. Kelime ilişkilendirme test yöntemi de uyarıcı (anahtar) kelimeye verilen cevap kelimelerine bağlı olarak öğrencilerin bilişsel yapısındaki kavram ve kavramlar arası bağları araştırmak ve haritalandırmak için kullanılabilen en eski ve en yaygın eğitimsel araçlardan biridir (Kostova & Radoynovska 2008; Preece, 1977; White & Gunstone 1992). Bu yöntemle öğrencilerin zihninde, uyarıcı kavramla ilişkilendirilmiş olan kavramların listesi elde edilir. Bu yöntem, bireyin hangi kavramlar arasında ilişki kurduğunu göstermekle birlikte, ilişkinin doğası hakkında bilgi vermez. Yani bilişsel yapının statik yönlerini göstermekle birlikte yöntemin doğası gereği analitik düşünmeyi gerektirmez (Gussarsky & Gorodetsky, 1988, 1990; White & Gunstone 1992) (Aktaran. Köseoğlu & Bayır, 2011).

Bu araştırmanın daha önceden yapılmamış olması, nitel araştırma modelinde bir çalışma olması, bağımsız kelime ilişkilendirme testi gibi çok fazla tanınmayan ve klasik olmayan bir ölçme aracının kullanılarak hazırlanmış olması ve bağımsız kelime

ilişkilendirme testinin çizim tekniğiyle desteklenmesi bakımından elde edilen sonuçların alana farklı bir bakış açısı kazandıracağı umulmaktadır. Bu çalışmanın amacı, ilkokul öğrencilerinin yuva kavramına ilişkin bilişsel yapılarını detaylıca analiz etmektir.

Yöntem

Çalışmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Nitel modelde hazırlanan araştırmalar verilerin teker teker okunması yoluyla kod ve kategorilere dayalı olarak araştırma sonuçlarının sunulmasını sağlar (Merriam, 1998: 58). Bu kapsamda nitel modelde hazırlanan araştırmalarda pek çok desen vardır. Bu araştırmada tercih edilen açıklayıcı/tanımlayıcı durum çalışması deseni de bunlardan biridir. Durum çalışması, bir olguyu bulunduğu doğal gerçek yaşam çerçevesi içinde belirleyen, durumları çok yönlü, sistemli ve derinlemesine inceleyen bir araştırma desenidir (Cohen & Manion, 1997; Datta, 1990; McMillan, 2000; Verma & Mallick, 1999; Yin, 2002). Durum çalışmasında verilerin olabildiğince ayrıntılı, doğrudan ve mümkün olduğunca katılımcıların ifadeleriyle desteklenerek sunulması oldukça önemlidir (Ekiz, 2009; Kuş, 2003; Patton, 1990; Punch, 2005). Bu çalışmada ise, 1., 2., ve 3. sınıf ilkokul öğrencilerinin yuva kavramına ilişkin bilişsel yapıları farklı ölçme araçlarıyla belirlendikten sonra öğrencilerin belirttikleri kavramlar, cümleler ve çizimler analiz edilerek ilgili kategori ve alt kategorilerde yer verilmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışma Ankara ili merkez ilçesinde Büğdüz İlkokulunda 2014-2015 eğitim-öğretim döneminde yapılmıştır. Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemiyle çalışma grubu belirlenmiştir. Araştırmacıların çalışma grubuna kolay ulaşabilmeleri önemli bir etken olduğundan kolay ulaşılabilir ve bilinen bir grup çalışma grubu olarak tercih edilmiştir. Bu kapsamda Benim Eşsiz Yuvam konusunun, Hayat bilgisi dersinde almış olan öğrenciler tercih edilmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemiyle çalışma grubu seçilen araştırma, toplam 75 ilkokul öğrencisinin katılımıyla hazırlanmıştır. Hayat bilgisi dersi öğretim programında 1., 2. ve 3. sınıfta "Benim Eşsiz Yuvam" konusu yer aldığından dolayı öğrenciler belirtilen üç sınıftan seçilerek maksimim çeşitlilik sağlanmıştır. Bu uygulamayla birlikte araştırmada "katılımcı grubu çeşitlemesi" yapılmıştır (Denzin, 1978; Lincoln & Guba, 1985; Merriam, 1998; Patton, 2002; Poggenpoel & Myburgh, 2003). Böylece aynı konuları derste almış olan öğrencilerden farklı bakış açılarıyla ve sarmal modelin özelliği gereği artarak devam eden

içeriğe ait verilerin toplanabilmesi amaçlanmıştır. Amaçlı çalışma grubu seçiminde karşılaşılan problemleri (Coyne, 1997; Given, 2008; Knight vd., 2013) en aza indirebilmek için, öğrencilerin seçiminde çalışmaya gönüllü katılmak istemek, araştırmacının kolay ulaşılabilirliği, Benim Eşsiz Yuvam konusunu derste almış olan farklı sınıflardan öğrencilerin katılımının sağlanması gibi kriterler dikkate alınmıştır.

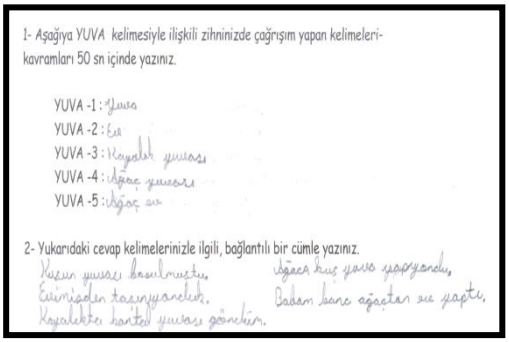
Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak bağımsız kelime ilişkilendirme testi kullanılırken ölçme aracı çeşitlemesi sağlayabilmek için (Denzin, 1978; Lincoln & Guba, 1985; Merriam, 1998; Patton, 2002; Poggenpoel & Myburgh, 2003), öğrencilerin belirttikleri kavramlar ve cümleyle ilgili çizim de yapmaları istenmiştir. Böylece öğrencilerin belirtikleri kavramlar, cümleler ve çizimleri analiz edilmiştir.

Ülkemizde kullanımı özellikle son yıllarda artış gösteren bağımsız kelime ilişkilendirme testinin hem fen alanında (Atabek-Yiğit, 2016; Kurt, Ekici, Aksu & Aktaş, 2013; Özatlı & Bahar, 2010), hem de sosyal alanlarda yapılan araştırmalarda kullanıldığı görülmektedir (Çiftçi, 2009; Işıklı, Taşdere & Göz, 2011; Kaya & Taşdere, 2016). Bağımsız kelime ilişkilendirme testi kavramlarla ilgili, bireylerin bilişsel yapısını ve bu yapıdaki kavramlar arası bağları, yani bilgi ağını çözümlemek, uzun dönemli hafızasında bulunan kavramlar arasındaki ilişkilerin yeterli olup olmadığını tespit etmek amacıyla kullanılan en yaygın testlerden biridir (Cardellini & Bahar, 2000; Hovardas & Korfiatis, 2006; Shavelson, 1972). Bu test, zihne gelen fikirleri sınırlamadan bağımsız olarak uyarıcı kelimeyle ilişkili cevaplama varsayımına dayanır (Bahar vd., 1999; Sato & James, 1999). Bu araştırmada 1., 2. ve 3. sınıflara bağımsız kelime ilişkilendirme testini tamamlamaları için *"Yuva"* kavramı uyarıcı kelime olarak verilmiştir. Şekil 1'de bağımsız kelime ilişkilendirme testiyle toplanan verilere katılımcılardan Ö17'ye ait bir örnek verilmiştir.

1. Bölüm: UYARICI KELİME: YUVA
YUVA -1 :……..
YUVA -2 :……..
YUVA -3 :……..
YUVA -4 :……..
YUVA -5 :……..
2. Bölüm: CÜMLE :…….

Şema 1. Bağımsız kelime ilişkilendirme testi

1- Aşağıya YUVA kelimesiyle ilişkili zihninizde çağrışım yapan kelimeleri-kavramları 50 sn içinde yazınız.

YUVA -1 : Yuva
YUVA -2 : Ev
YUVA -3 : Kuşların yuvası
YUVA -4 : Ağaç yuvası
YUVA -5 : Ağaç ev

2- Yukarıdaki cevap kelimelerinizle ilgili, bağlantılı bir cümle yazınız.
Kuşun yuvası kasırgada, Ağaca kuş yuva yapıyordu,
Evimizden taşınıyoruz. Babam bana ağaçtan ev yaptı.
Kayalıklara kuşun yuvası görüntüsü.

Şekil 1. Ö17'ye ait cevap kağıdı

Bağımsız kelime ilişkilendirme testi Şema 1 ve Şekil 1'de görüldüğü gibi iki aşamadan oluşmaktadır. Yapılan çalışmalarda öğrencilere her uyarıcı kelimenin cevaplanması için verilen süre 30 sn, 60sn ve 75 sn olarak değişiklik göstermektedir (Bahar vd., 1999; Gussarsky & Gorodetsky 1990; Preece, 1977; White & Gunstone 1992). Ancak verilecek sürenin öğrencilerin düzeyi ile değişebileceği biliniyor ki bu araştırmada da öğrencilere bağımsız kelime ilişkilendirme testi için 60 sn, testte belirttikleri kavramları çizerek anlatmaları için ise 5 dk süre verilmiştir.

Ölçme aracı çeşitlemesi sağlayabilmek ve zengin veri toplayabilmek için en uygun tekniklerden biri olan çizim tekniği tercih edilmiştir. Çizim tekniği, kavramlarla ilgili gizli kalmış düşünce, anlama, tutumlar hakkında ve bilişsel yapıyla ilgili görsel imajı ortaya çıkarmayı amaçlayan doğal ve yüksek nitelikli veriler elde edilmesi açısından oldukça yararlı olmasının yanında (Backett-Milburn & Mckie, 1999; Borthwick, 2011; Christensen & James, 2000; Guichard, 1995; Patrick & Tunnicliffe, 2010; Pridmore & Bendelow, 1995; Prokop, Fancóvicóva & Tunnicliffe, 2009; Reiss & Tunnicliffe, 2001; Yücel Cengiz & Ekici, 2016), diğer ölçme araçlarını destekleyici ve ölçme aracı çeşitlemesi sağlayabilen uluslararası geçerliliği olan karşılaştırmaya olanak sağlayan değerlendirme tekniğidir. Bu noktadan dolayı öğrencilerin bağımsız kelime ilişkilendirme testiyle açıkladıkları kavramlardan yola çıkarak yuva kavramı konusunda bir de çizim yapmaları istenmiştir. Öğrencilerin özellikle çizim yaparlarken çok mutlu oldukları ve bunu heyecanla ifade ettikleri dikkat çekici bir nokta olarak belirtilmesi gerekmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmada veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. İçerik analizi genellikle çok sayıdaki metin içeriklerinin ortak yönlerini ortaya çıkarmak amacıyla, önemli olan anlamların yapılandırılmasına ve sınıflandırılmasına yönelik, nitelden nicele doğru genelleştirmeyi sağlayan bir yorum biçimidir (Gökçe, 2006: 17-18). Nitel modelde hazırlanmış olan araştırmalarda toplanan verilerin değerlendirilmesinde en fazla içerik analizi yöntemi kullanılmaktadır. Bu noktada öğrencilerin yuva kavramıyla ilgili bilişsel yapılarını belirlemeye ait kavramsal çerçeve belli olmadığından içerik analizi tercih edilmiştir. İçerik analizi sözel, yazılı ve diğer veri kaynağı materyallerin nesnel ve sistematik bir şekilde incelenmesi ve belli kategorilere göre düzenlenmesine olanak tanıyan bir yöntem olduğundan verilerin analizinde oldukça zengin bir bakış açısı sağlamaktadır (Bogdan & Biklen, 2007; Cohen, Manion & Morrison, 2007; Hill, Thompson & Williams, 1997; Leblebici

& Kılıç, 2004; Tavşancıl & Aslan, 2001). Kısacası içerik analizi birbirine benzeyen verileri belirli kodlar, kategoriler ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde anlamlı olarak düzenleyerek yorumlamaktır. Burada temel amaç, verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bunun için birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve kategoriler çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği biçimde ilişkisel olarak düzenleyerek yorumlamak önemlidir (Bilgin, 2006; Lichtman, 2010; Stemler, 2001; Corbin & Strauss, 2008; Weber, 1990; Wimmer & Dominick, 2000). Ayrıca bu araştırmada veri analizi çeşitlemesi yapılmıştır (Denzin, 1978; Patton,1999). Bu noktada hem bağımsız kelime ilişkilendirme testiyle hem de çizimlerle elde edilen veriler birlikte analiz edilmiştir. Bağımsız kelime ilişkilendirme testiyle ve çizimlerle toplanan verilerin birbirini destekler şekilde olmasına dikkat edilmiştir.

Bu çalışmada toplanan verilerin analizi ve yorumlanması şu aşamalarda yapılmıştır; (1) veri kağıtlarının incelenme aşaması, (2) değerlendirmeye uygun olmayan kağıtları eleme aşaması, (3) veri kağıtlarını tekrar inceleme ve derleme aşaması, (4) katılımcıların değerlendirmeye kabul edilen cevap kağıtlarının 1'den 75'e kadar numaralandırılması aşaması, (5) değerlendirilmeye uygun olan kağıtlardan kodların belirlenmesi aşaması (6) kategori ve alt kategori geliştirme aşaması, (7) kodların incelenerek kategori ve alt kategorilere dağılımının belirlenmesi aşaması, (8) geçerlik ve güvenirliğin sağlanması aşaması, (9) elde edilen kodların frekanslarının hesaplanması aşaması, (10) verilerin yorumlanması aşaması ve (11) çalışmanın raporlandırılması aşamasıdır.

Ayrıca metin içinde yuva kavramıyla ilgili öğrencilerin ifadelerine ve çizimlerine katılımcı numarası belirtilerek " " (Ö2, Ö11…vb.) işareti içinde aynen alıntı yapılarak verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik oldukça önemli konulardan biridir. Bu kapsamda araştırma sonuçlarının geçerliğini sağlamak amacıyla üç önemli süreç gerçekleştirilmiştir: (a) Verilerin kodlanması ve veri analiz süreci kapsamında kavramsal kategoriye nasıl ulaşıldığıyla ilgili yapılanlar detaylı bir şekilde açıklanmıştır (Hruschka vd., 2004; Daymon & Holloway, 2003), (b) Araştırmada elde edilen kategorilere ve alt kategorilere her biri için onu en iyi temsil ettiği varsayılan öğrenci ifadelerinden örnekler seçilerek bulgular bölümünde yer verilmiştir (Roberts & Priest, 2006; Wiersma & Jurs, 2005) ve c) Yorumlarda ilgili araştırmalar arası tutarlılık sağlanmaya çalışılmış (Ratcliff, 1995) ve

bu yönde ilgili literatür detaylıca incelenerek araştırmalardaki benzer ve farklı bulgular belirlenmeye çalışılmıştır. Ancak bağımsız kelime ilişkilendirme testi, çizim tekniği kullanılarak ve nitel araştırma modelinde öğrencilerin yuva kavramıyla ilgili bilişsel yapılarının belirlendiği herhangi bir çalışmaya ulaşılamamıştır.

Araştırmanın güvenirliğini sağlamak için ise, araştırmada ulaşılan kavramsal kategoriler altında verilen kodların söz konusu kavramsal kategorileri temsil edip etmediğini teyit etmek amacıyla iki araştırmacının kodları ve kodlara ilişkin kategorileri ve alt kategorileri karşılaştırılmıştır. Araştırma verileri iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlandıktan sonra ortaya çıkan kod ve kategori listesine son şekli verilmiştir. Araştırmacıların birbirinden bağımsız olarak kullandıkları kodların tutarlılığı "Görüş birliği" ya da "Görüş ayrılığı" şeklinde işaretlemeler yapılarak belirlenmiştir. Araştırmacıların, öğrencilerin ifadeleri için aynı kodu kullandıkları durumlar görüş birliği, farklı kodu kullandıkları durumlar ise görüş ayrılığı olarak kabul edilmiştir. Bu şekilde yapılan veri analizinin güvenirliği; [Görüş birliği / (Görüş birliği + Görüş ayrılığı) x 100] formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Miles & Huberman, 1994). Kodlayıcılar arasındaki ortalama güvenirlik %96 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin yuva kavramıyla ilgili bilişsel yapılarına ait modelin oluşturulmasında NVivo9.3 programından yararlanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde öncelikle bağımsız kelime ilişkilendirme testiyle elde edilen veriler tablolaştırıldıktan sonra öğrencilerin cümlelerine ve çizimlerine yer verilmiştir. Bulgular bölümünün sonunda ise; öğrencilerin yuva kavramı konusundaki bilişsel yapılarına ait model NVivo9.3 programı yardımıyla hazırlanarak verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Yuva Kavramıyla İlgili Bilişsel Yapılarına Ait Bağımsız Kelime İlişkilendirme Testiyle Elde Edilen Bulgular

Kategoriler	Alt Kategoriler	Kodlar (f)		Toplam çizim (f)
1.Yuvada yaşayanlar	İnsanlar	Baba	33	9
		Aile	28	
		Anne	24	
		Kardeş	17	
		Öğretmen	6	
		Abi	5	
		Abla	5	
		Çocuk	5	
		Dede	4	
		Babaanne	4	

		Arkadaş	3	
		Teyze	1	
		Dayı	1	
		Ben	1	
		Kuzen	1	
		Öğrenci	1	
	Toplam	*16*	*139*	
	Hayvanlar	Kuş	42	15
		Ayı	10	
		Kedi	5	
		Tavşan	4	
		Aslan	3	
		Hayvanlar	3	
		Köpek	2	
		Fil	2	
		Eşek	2	
		Kuzu	2	
		Zürafa	1	
		Deve	1	
		İnek	1	
		At	1	
	Toplam	*14*	*79*	
	Kategori Toplam	***30***	***218***	
2. Yuva olarak yaşanılan yerler		Ev	26	11
		Okul	21	
		Ağaç	6	
		Sınıf	5	
		Kümes	3	
		Kafes	2	
		Vatan	2	
		Orman	1	
		Yurt	1	
		Kulübe	1	
		Kayalık	1	
		Barınak	1	
		Bahçe	1	
		Anasınıfı	1	
		Ahır	1	
		Hastane	1	
	Kategori Toplam	***16***	***74***	
3.Yuvadaki eşyalar ve nesneler		Dolap	13	7
		Yumurta	12	
		Televizyon	1	
		Koltuk	1	
		Perde	1	
		Kapı	1	
		Kitap	1	
	Kategori Toplam	***7***	***30***	
4.Yuvada yapılan faaliyetler		Oyun oynamak	6	

		Ders çalışmak	3	4
		Konuşmamak	1	
		Yemek yemek	1	
		Uyumak	1	
		Ödev yapmak	1	
		Sınav yapmak	1	
		Masal okumak	1	
	Kategori Toplam	***8***	***15***	
5.Yuvaya yönelik duygular		Mutlu	2	3
		Sıcak	2	
		Yuva kurmak	2	
		Zevk	2	
		Göçmek	2	
		Büyük	1	
		Güzel	1	
		Sevmek	1	
	Kategori Toplam	***8***	***13***	
	GENEL TOPLAM	***69***	***350***	***49***

Tablo 1 incelendiğinde, öğrencilerin yuva kavramıyla ilgili bilişsel yapılarında bağımsız kelime ilişkilendirme testiyle toplam 5 kategori belirlenmiştir. Bu kategorilerden en yüksek frekanslı olarak Yuvada yaşayanlar kategorisi (f=218) belirlenirken bunu, Yuva olarak yaşanılan yerler kategorisi (f=74), Yuvadaki eşyalar ve nesneler kategorisi (f=30), Yuvada yapılan faaliyetler kategorisi (f=15) ve Yuvaya yönelik duygular kategorisi (f=13) olarak sıralandığı belirlenmiştir. Aşağıda bu kategorilerde yer alan kavramlar detaylı olarak verilmiştir.

1.Kategori; Yuvada yaşayanlar kategorisinde insanlar ve hayvanlar olmak üzere iki alt kategori bulunmaktadır. Bu kategoride toplam 30 kavram toplam 218 defa tekrar edilmiştir. İnsanlar alt kategorisinde 16 kavram toplam 139 defa tekrarlanırken, hayvanlar kategorisinde ise toplam 14 kavram 79 defa tekrarlanmıştır. Bu kapsamda İnsanlar alt kategorisinde en fazla Baba (f=33) kavramı belirtilirken, bunu Aile (f=28), Anne (f=24), Kardeş (f=17), Öğretmen (f=6), Abi (f=5), Abla (f=51), Çocuk (f=5), Dede (f=4), Babaanne (f=4), Arkadaş (f=3), Teyze (f=1), Dayı (f=1), Ben (f=1), Kuzen (f=1) ve Öğrenci (f=1) olarak sıralanmaktadır. Diğer taraftan Hayvanlar alt kategorisinde en fazla Kuş (f=42) kavramının belirtildiği tespit edilirken bunu, Ayı (f=10), Kedi (f=5), Tavşan (f=4), Aslan (f=3), Hayvanlar (f=3), Köpek (f=2), Fil (f=2), Eşek (f=2), Kuzu (f=2), Zürafa (f=1), Deve (f=1), İnek (f=1) ve At (f=1) izlemiştir.

2.Kategori; Yuva olarak yaşanılan yerler kategorisinde toplam 16 kavram 74 defa tekrar edilmiştir. Bu kapsamda en fazla Ev (f=26) kavramı belirtilirken, bunu Okul (f=21),

Ağaç (f=6), Sınıf (f=5), Kümes (f=3), Kafes (f=2), Vatan (f=2), Orman (f=1), Yurt (f=1), Kulübe (f=1), Kayalık (f=1), Barınak (f=1), Bahçe (f=1), Anasınıfı (f=1), Ahır (f=1) ve Hastane (f=1) olarak belirtilen kavramlar izlemiştir.

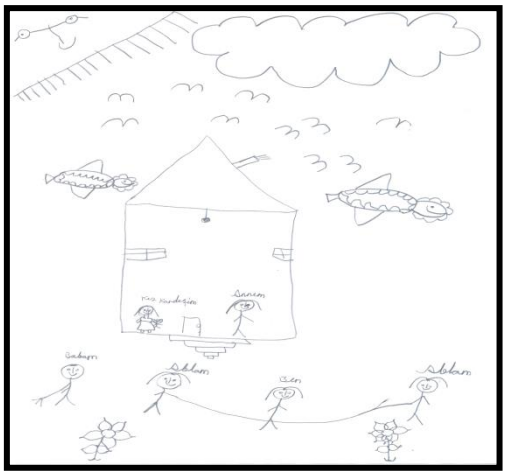
3.Kategori; Yuvadaki eşyalar ve nesneler kategorisinde toplam 7 kavram 30 defa tekrar edilmiştir. Bu kapsamda en fazla Dolap (f=13) kavramı belirtilirken bunu, Yumurta (f=12), Televizyon (f=1), Koltuk (f=1), Perde (f=1), Kapı (f=1) ve Kitap (f=1) kavramları izlemiştir.

4.Kategori; Yuvada yapılan faaliyetler kategorisinde toplam 8 kavram 15 defa tekrarlanmıştır. Bu kapsamda en fazla tekrarlanan kavram Oyun oynamaktır (f=6). Bu kavramı Ders çalışmak (f=3), Konuşmamak (f=1), Yemek yemek (f=1), Uyumak (f=1), Ödev yapmak (f=1), Sınav yapmak (f=1) ve Masal okumak (f=1) olarak diğer kavramlar izlemektedir.

5.Kategori; Yuvaya yönelik duygular kategorisinde toplam 8 kavram 13 defa tekrar edilmiştir. Bu kapsamda en fazla tekrar edilen kavramlar Mutlu (f=2), Sıcak (f=2), Yuva kurmak (f=2), Zevk (f=2), Göçmek (f=2), Büyük (f=1) ve Sevmek (f=1) şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 1'de öğrencilerin yuva kavramıyla ilgili pek çok kavram ifade ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca belirtilen kavramlarla ilgili hem çizimler yapmışlar hem de cümleler belirtmişlerdir. Tablo 1 incelendiğinde, öğrencilerin yuva kavramıyla ilgili bilişsel yapılarına ait çizimlerinin de toplam 5 kategoride toplandığı belirlenmiştir. Bu kategorilerin en yüksek frekanslısı, Yuvada yaşayanlar kategorisinin Yuvada yaşayan hayvanlar alt kategorisi (f=15) olarak belirlenirken bunu, Yuva olarak yaşanılan yerler kategorisi (f=11), Yuvada yaşayan insanlar alt kategorisi (f=9), Yuvadaki eşyalar ve nesneler kategorisi (f=7), Yuvada yapılan faaliyetler kategorisi (f=4) ve Yuvaya yönelik duygular kategorisi (f=3) olarak sıralandığı belirlenmiştir. Aşağıda tüm kategori ve alt kategorilere ait çizim örnekleri ve belirtilen cümlelerden örnekler verilmiştir.

1.Kategori: Yuvada yaşayanlar kategorisine ait çizim örneği

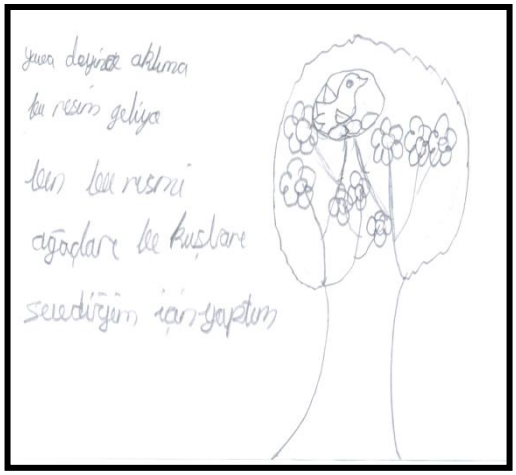

Çizim 1: *3.sınıf Ö11*
(İnsanlar alt kategorisi)

Yuvada yaşayanlar kategorisinin insanlar alt kategorisine ait cümle örnekleri

"Ben ailemle yuvamızda oturdum ve camdan yuvadaki kuşları seyrettim." (3.sınıf, Ö15)

"Benim yuvamda annem, babam, abim, ablam, babaannem ve dedem birlikte mutlu olarak yaşıyoruz." (3.sınıf, Ö18)

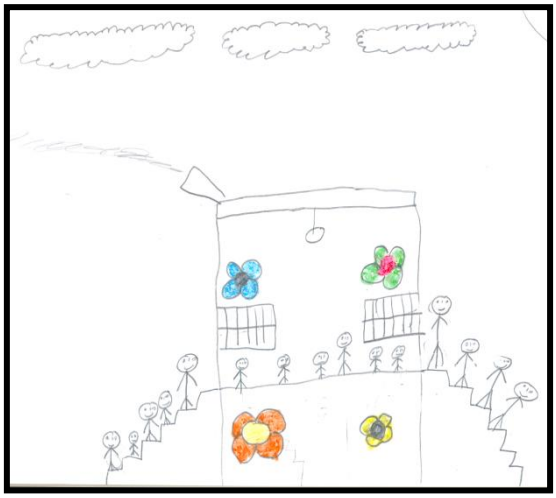
Çizim 2: *2.sınıf Ö16*
(Hayvanlar alt kategorisi)

Yuvada yaşayanlar kategorisinin hayvanlar alt kategorisine ait cümle örnekleri

"Babam köpeğime yuva yaptı." (1.sınıf, Ö7)

"Benim kuşumun yuvası var." (1.sınıf, Ö13)

2.Kategori: Yuva olarak yaşanılan yerler kategorisine ait çizim örneği

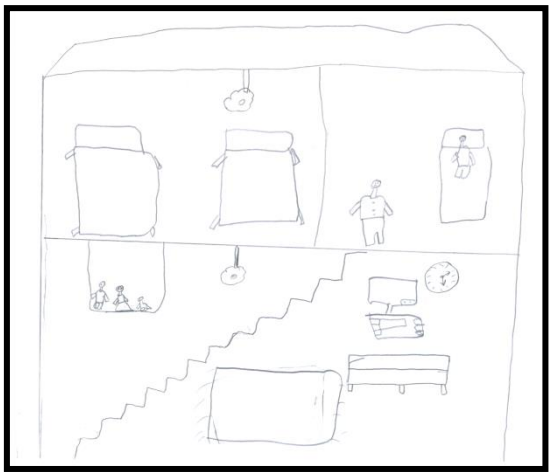
Çizim 3: *3.sınıf Ö14*

Yuva olarak yaşanılan yerler kategorisine ait cümle örnekleri

"Kuşlar yuvada yaşarlar." (2.sınıf, Ö9)

"Annem, babam, ben ve kardeşlerim evimizde yaşıyoruz. Çünkü evimiz bizim yuvamızdır" (3.sınıf, Ö14)

3.Kategori: Yuvadaki eşyalar ve nesneler kategorisine ait çizim örneği

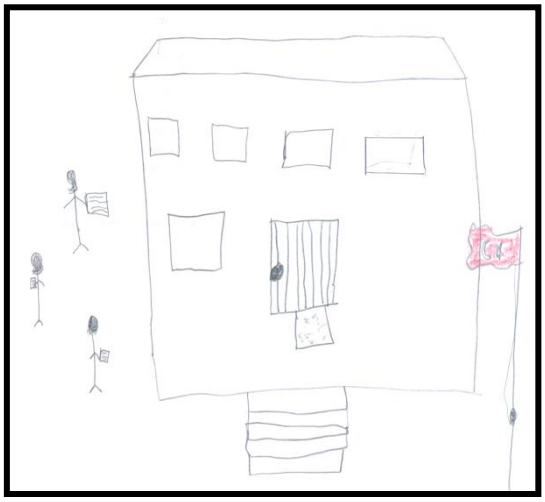
Çizim 4: *3.sınıf Ö22*

Yuvada yer alan nesneler kategorisine ait cümle örnekleri

"Kuşun yuvasında yumurta gördüm." (3.sınıf, Ö2)

"Sınıfımızda çok eşyamız var. Onları temiz tutalım." (3.sınıf, Ö19)

4.Kategori: Yuvada yapılan faaliyetler kategorisine ait çizim örneği

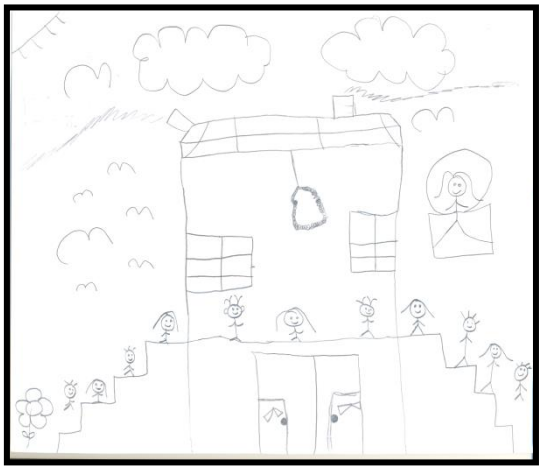
Çizim 5: *3.sınıf Ö5*

Yuvada yapılan faaliyetler kategorisine ait cümle örnekleri

"Okulda çok güzel oyun oynuyoruz." (1.sınıf, Ö7)

"Evde ailemle koltuğa oturup televizyon seyrediyoruz." (3.sınıf, Ö21)

5.Kategori: Yuvaya yönelik duygular kategorisine ait çizim örneği

Çizim 6: *2.sınıf Ö8*

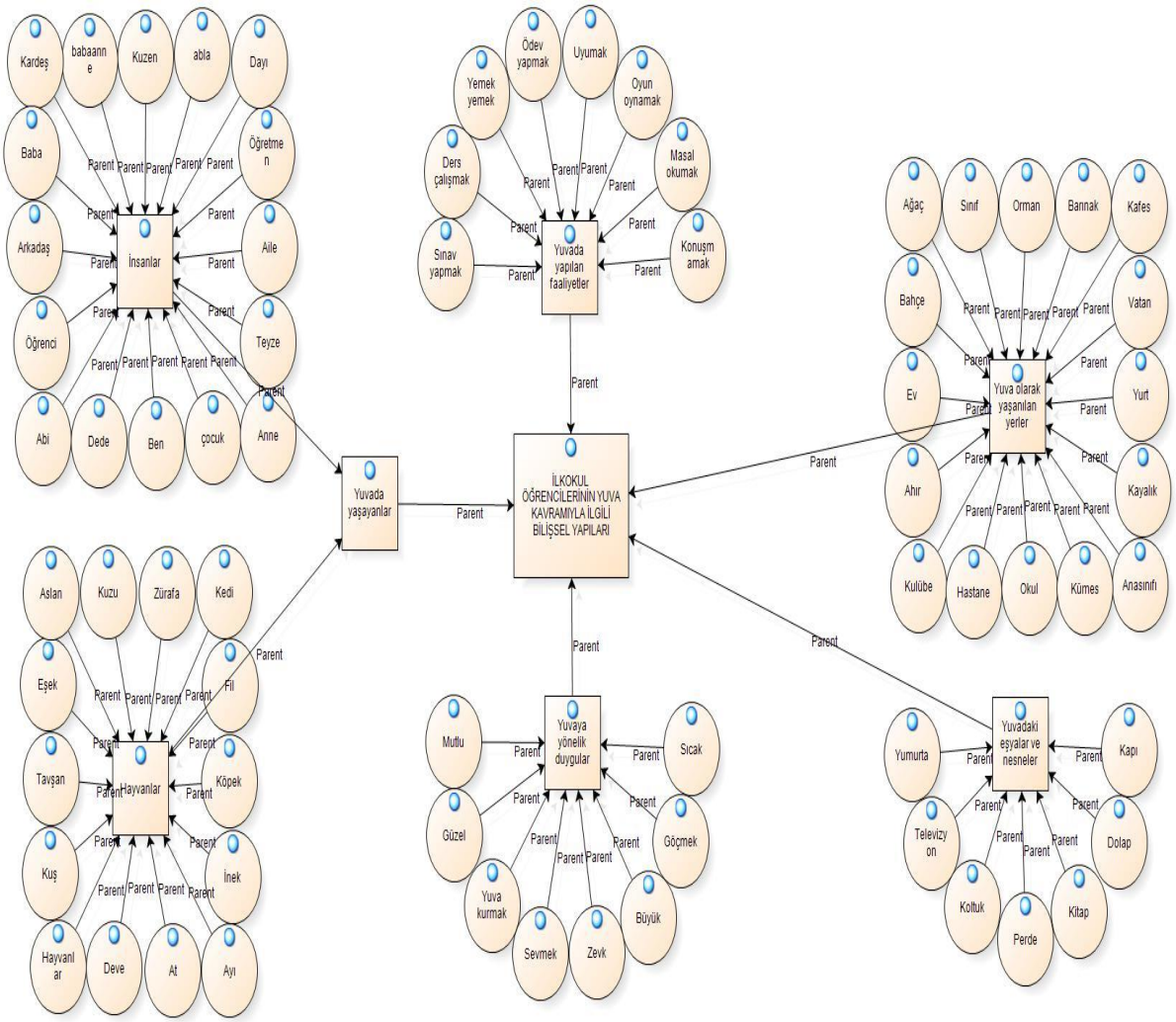
Yuvaya yönelik duygular kategorisine ait cümle örnekleri

"Evimi ve okulumu çok seviyorum." (3.sınıf, Ö18)

"Kuşlar çok uzaklara göçüp gittiler. Çünkü havalar soğumaya başlamıştı." (3.sınıf, Ö1)

Yukarıda belirtilen çizim örnekleri incelendiğinde; öğrencilerin çizimlerinde belirlenen bilişsel yapılarının bağımsız kelime ilişkilendirme testiyle belirlenen bilişsel yapılarını destekler, açıklar ve detaylandırır nitelikte olduğu belirlenmiştir.

Diğer taraftan aşağıda Model 1'de araştırmaya katılan öğrencilerinin yuva kavramıyla ilgili kavramsal yapılarına ait kategori ve alt kategorilerin dağılımına yönelik modele yer verilmiştir. Modelde görüldüğü gibi; araştırma verilerinden elde edilen temel kategoriler ve alt kategorilere ait öğrencilerin kavramsal yapıları toplam 5 kategori ve 2 alt kategoriden oluşmaktadır. Modelde her bir kategori ve alt kategoride yer alan kavramlara yer verilmiştir. Bu noktada en yüksek kategori ve kavram barındıran Yuvada yaşayanlar kategorisi olduğu görülebilmekteyken en az sayıda kavram barındıran kategorinin ise, Yuvaya yönelik duygular kategorisi olduğu görülebilmektedir.

Şema 2. İlkokul öğrencilerinin yuva kavramıyla ilgili bilişsel yapılarına ait kategori ve alt kategorilerin dağılımına yönelik model

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışma, ilkokul öğrencilerinin yuva kavramına ilişkin bilişsel yapılarını belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada elde edilen verilerin analizi sonunda; öğrencilerin pek çok kavram belirttiği, bunları cümlelerde kullandığı ve çizimler hazırladıkları tespit edilmiştir. Bu kapsamda, ilkokul öğrencilerinin yuva kavramıyla ilgili kavramsal yapılarında toplam 5 kategori ve 2 alt kategori belirlenmiştir. Bilişsel yapılarına ait en fazla kavram ürettikleri kategorinin Yuvada yaşayanlar kategorisi (f=218) olduğu belirlenirken, bu kategorinin İnsanlar ve Hayvanlar olmak üzere iki alt kategoriye ayrıldığı belirlenmiştir. Diğer kategorilerin ise; Yuva olarak yaşanılan yerler kategorisi (f=74), Yuvadaki eşyalar ve nesneler kategorisi (f=30), Yuvada yapılan faaliyetler kategorisi (f=15) ve Yuvaya yönelik duygular kategorisi (f=13) olarak sıralandığı tespit edilmiştir. Bu kategori ve alt kategorilerin detayı incelendiğinde, öğrencilerin ilgili kategorilerde kapsamlı düşündükleri, toplam 69 çeşit kavramı 350 defa tekrar ettikleri ve 69 çeşit kavram için 49 çizimle bilişsel yapılarının detayını vurgulamaya çalıştıkları belirlenmiştir. Ancak bu kategoriler ve alt kategorilerde yer alan kavramlar incelendiğinde; Hayat bilgisi dersinde yer alan "Benim Eşsiz Yuvam" temasında vurgulanan kavramların öğrenciler tarafından belli kavramlar açısından yoğun olarak ifade edildiği tespit edilmiştir. Ayrıca bir durumu çizimle ifade etmenin yazımla ifade etmekten daha kolay olamayacağı düşünüldüğünde; öğrencilerin somut durumları çizmekte daha başarılı oldukları ancak daha soyut olan durumları çizmekte başarısız oldukları belirlenmiştir. Bu durumu kategorilerde de görmek mümkündür, çünkü Yuvada yaşayanlar kategorisinde en fazla çizimle (f=15) bilişsel yapı açıklanmaya çalışılırken, daha soyut olan Yuvaya yönelik duygular kategorisinde en az sayıda çizim (f=3) yapılmıştır.

Diğer taraftan Hayat bilgisi dersi öğretim programında öğrencilerin bilmesi gereken pek çok çeşitli kavram ifade edilmektedir. Bu kapsamda 1. sınıf Benim Eşsiz Yuvam temasında geçen kavramlar "*Canlı, Yuva, Adres, Donma, Erime, Buharlaşma, Kaynama, Aile, Birey, Yardımlaşma, Dayanışma, Akraba, Hata, Para, Bütçe, Alet, Makine*". 2. sınıf Benim Eşsiz Yuvam temasında geçen kavramlar "*Eşsizlik, Güneş, Doğu, Batı, Yer, Organ, Sağlıklı yaşam, Büyüme, Gelişme, Spor, İş, Ortam, Güven, Öneri, Reddetme, Hak-hürriyet, Liderlik, Tasarruf, Güvenlik, Amaç, Gezi, Tatil, Vatan, Ülke*" ve 3. sınıf Benim Eşsiz Yuvam temasında geçen

kavramlar "*Barınma, Bitki, Hayvan, Sanat, Yön, Kuzey, Beden imgesi, Sözsüz iletişim, Önyargı, Adalet, Madde, Reklâm, İmkân, İmza, Grup, Toplum, Deprem, Yangın, Harita, Küre, Gezegen*" şeklindedir (MEB, 2009a,b). Ancak araştırmanın çalışma grubuna farklı her üç sınıftan ve Benim Eşsiz Yuvam konusunun işlendiği sınıflardan öğrenciler alınmasına rağmen öğrencilerin her sınıftaki daha çok somut, çevrelerinde gördükleri ve günlük yaşamlarına uyarlayabildikleri kavramlara odaklanarak bilişsel yapılarını vurgulayan kavramlar ifade ettikleri ancak daha soyut olan kavramlara odaklanamadıkları belirlenmiştir. Saban'a (2000) göre, bir bireyin öğrenmesi, kendisine sunulan bilginin ham biçimiyle değil, bu bilginin kendi zihninde yapılandırdığı biçimiyle gerçekleşmektedir. Bu araştırma sonuçlarına göre; öğrencilerin bilişsel yapılarında Benim Eşsiz Yuvam temasında geçen kavramları yeterince yapılandıramamış oldukları ve dolayısıyla bilişsel yapılarını yeterince oluşturamadıkları ve kendilerine sunulan farklı ölçme araçlarında bunu ifade edemedikleri, ancak zihinlerinde somutlaştırabildikleri kavramları ifade edebildikleri söylenebilir. Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin belirttikleri kavramların akademik vurgusunun ötesinde öğrencilerin günlük yaşamlarındaki tecrübelerinin aktarımı olduğu şeklinde değerlendirilebilir. Bu noktada öğrencilerin çalışmada belirttikleri kavramların sınıflara göre şu şekilde dağılım gösterdiğini belirtmek mümkündür; 1. sınıf Benim Eşsiz Yuvam temasında geçen ve öğrenciler tarafından çalışmada belirtilen kavramlar "*Canlı, Yuva, Aile, Birey, Akraba*". 2. sınıf Benim Eşsiz Yuvam temasında belirtilen kavramlar "*Güneş, Yer, Sağlıklı yaşam, Büyüme, Gelişme, Ortam, Vatan, Ülke*" ve 3. sınıf Benim Eşsiz Yuvam temasında belirtilen kavramlar "*Barınma, Bitki, Hayvan, Grup, Toplum, Yangın*" şeklinde sıralanabilir.

Yuvada yaşayanlar kategorisi öğrencilerin bilişsel yapılarında en baskın olarak ortaya çıkan bir kategoridir. Bu kategori insanlar ve hayvanlar olmak üzere iki alt kategoriye ayrılmıştır. Bu kategoride toplam 30 kavram toplam 218 defa tekrar edilmiştir. İnsanlar alt kategorisinde 16 kavram toplam 139 defa tekrarlanırken, hayvanlar kategorisinde ise toplam 14 kavram 79 defa tekrarlanmıştır. Bu kapsamda İnsanlar alt kategorisinde en fazla *Baba, Aile, Anne, Kardeş, Öğretmen* vd. kavramların yer aldığı belirlenmiştir. Diğer taraftan Hayvanlar alt kategorisinde en fazla *Kuş* kavramının belirtildiği tespit edilirken bunu, *Ayı, Kedi* vd. kavramların izlediği belirlenmiştir. İlgili kategorilerde belirtilen kavramlar incelendiğinde; öğrencilerin bilişsel yapılarının 1. sınıf ve 3. sınıfta yer alan kavramlara odaklandığı görülebilmektedir. Bu sonuç oldukça önemlidir, çünkü Hayat bilgisi dersi öğretim programında yer alan Benim Eşsiz Yuvam teması çocuğun hayatında özel bir yeri

olan aileyi çok fazla irdelemektedir (Şeref, 2008). Bu önem yönünde toplam 111 kazanım sayısıyla aile üzerine kurulu olan Benim Eşsiz Yuvam teması, kazanım sayısı ve dersin süresi boyutlarından incelendiğinde, aynı program içerisinde yer alan diğer temalara oranla programda daha fazla yer kaplamaktadır. Bu temanın kazanımlarından bazı örnekler şunlardır:

1. Ailesindeki bireyleri tanır ve tanıtır (B.1.12).

2. Aile bireylerinin çocukluğunu araştırır (B.2.11).

3. Ailesi ile birlikte eğlenmenin aile bireylerine katkılarını açıklar, bunun için plan yapar ve planlarıyla ilgili düşüncelerini etkili bir biçimde sunar (B.3.34).

4. Kendi ailesi ile diğer aileleri karşılaştırarak, aile yapılarının farklı olabileceğini keşfeder (B.3.15). (MEB, 2005).

Yukarıda belirtilen kazanımlarda da görüldüğü gibi, pek çok kazanım öğrencilerin farklı ölçme araçlarıyla belirttiği bilişsel yapılarına işaret etmektedir. Bu araştırma sonuçlarında da öğrencilerin bu kazanımlar yönünde kavramlar, cümleler ve çizimler ortaya koydukları belirlenmiştir.

Yuva olarak yaşanılan yerler kategorisinde ise, toplam 16 kavram 74 defa tekrar edilmiştir. Bu kapsamda en fazla *Ev* kavramı belirtilirken, bunu *Okul, Ağaç, Sınıf, Kümes, Kafes, Vatan, Orman, Yurt* vd. kavramlar olarak belirtilmiştir. Bu noktada öğrencinin yuva kavramıyla öncelikli olarak kendisinin ve ailesinin birlikte yaşadığı mekânı düşündükleri anlaşılabilmektedir.

Yuvadaki eşyalar ve nesneler kategorisinde toplam 7 kavram 30 defa tekrar edilmiştir. Bu kapsamda en fazla *Dolap* kavramı belirtilirken bunu, *Yumurta, Televizyon* vd. kavramlar şeklinde sıralanmaktadır.

Yuvada yapılan faaliyetler kategorisinde toplam 8 kavram 15 defa tekrarlanmıştır. Bu kapsamda en fazla tekrarlanan kavram *Oyun oynamak, Ders çalışmak* vd. kavramlar izlemektedir.

Yuvaya yönelik duygular kategorisinde toplam 8 kavram 13 defa tekrar edilmiştir. Bu kapsamda en fazla tekrar edilen kavramlar *Mutlu, Sıcak, Yuva kurmak, Zevk, Göçmek* vd. kavramlar şeklinde sıralanmaktadır.

Araştırma sonunda; kategorilerde yer alan ve en fazla belirtilen kavramların her kategoride diğer kategorilerle ilişkili, birbirini destekler ve açıklar şekilde olduğu

belirlenmiştir. Çünkü sonuçlar incelendiğinde; öğrencilerin özellikle yuva kavramıyla ev ve okul kavramlarını en fazla algılanan kavramlar olarak ifade ettikleri belirlenmiştir. Bu kavramlardan öğrencilerin öncelikle kendi yaşadıkları veya insanların yaşadıkları yerleri yuva kavramıyla eşleştirdikleri anlaşılmaktadır. Çünkü Yuvada yaşayanlar kategorisinde özellikle aile fertleri vurgulanmıştır. Oransal değer ile toplam kazanımların % 59'u aile yapısı ve önemi, ailenin özellikleri, aile içi ilişkiler, ailenin işlevleri ve akrabalık ilişkileri ile ilgili (MEB, 2009a,b) olması bu sonuçları destekler niteliktedir. Özellikle aile fertlerinden Baba ve Anne kavramının en fazla belirtilmiş olması da öğrencilerin yuva kavramıyla baba ve anne kavramı arasında bir ilişki kurmalarıyla ilgili olduğunu düşündürmektedir. Çünkü yuva olarak yaşanılan yerler kategorisinde de en fazla insanların yaşadığı ev kavramı aile kavramıyla eşleşmekte ve ailenin en fazla kullandığı eşya dolap olarak vurgulanmaktadır.

Diğer taraftan, yuva kavramı hayvanlar açısından düşünüldüğünde öğrencilerin en fazla ağaç kavramını yuva veya yuva yapılan yer olarak algıladıkları belirlenmiştir. Bu sonuç hayvanlar açısından düşünüldüğünde diğer sonuçlarla birbirini destekler niteliktedir, çünkü Yuvada yaşayan hayvanlar kategorisinde en fazla Kuş kavramı belirtilmiştir. Belirtilen bu kavramlar her iki sonucu destekler niteliktedir, çünkü yuvada yer alan nesneler kategorisinde ise yumurta en fazla belirtilen kavramlardan biridir. Yumurta kuşların yuvalarında en fazla bulunan nesne şeklinde düşünülmüştür.

Öğrenciler tarafından yazılan cümlelerde ve çizimlerde ise; bağımsız kelime ilişkilendirme testinde elde edilen sonuçlarla benzer vurguların ön plana çıktığı sonuçlar elde edilmiştir. Çünkü yuva kavramının hayvanlarla ilişkilendirildiği çizimlerde özellikle kuş ve ağaç çizildiği, insanlarla ilişkilendirildiği çizimlerde ise ev, okul ve aile-aile bireylerinin çizildiği belirlenmiştir. Aynı şekilde cümlelerde ise, daha fazla aile fertlerine yönelik olumlu duygular ve evde (yuvada) aileleriyle birlikte yaşamanın verdiği mutluluğu vurgulayan cümlelerle açıklamalar yapılmıştır. Örnek olarak; *"Benim yuvamda annem, babam, abim, ablam, babaannem ve dedem birlikte mutlu olarak yaşıyoruz." (3.sınıf, Ö18)* öğrencinin ifadesinde bu duygular çok açık olarak görülebilmektedir. Diğer taraftan, ev çizimlerinde genellikle gülen bir güneş ve bacadan çıkan duman çizimleri yuva kavramıyla hayatın ve canlılığın vurgusunun yapıldığına işaret etmektedir. Çünkü gülen bir güneşin olduğu çizimlerde mutlu insanlar görebilmekteyiz veya duman çıkan bir ev çizimi ki o yuvada yaşayan insanların olduğunu, mutlu bir ailenin olduğunu ve canlılığın olduğunu vurgulamaktadır.

Sonuç olarak; öğrenciler ilkokul Hayat Bilgisi dersi öğretim programında yer alan Benim Eşsiz Yuvam ünitesi kapsamında yer alan pek çok kavrama vurgu yapmışlardır ki bu kapsamda toplam 69 çeşit kavramı 350 defa tekrar ettikleri belirlenmiştir. Belirtilen kavramların yoğun olarak somut kavramlar olduğu, 1.sınıf ve 3.sınıf Hayat bilgisi dersi öğretim programına ait kavramlar oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin soyut olan ve karmaşık olan kavramları ifade edemedikleri tespit edilmiştir. Ayrıca 3.sınıf öğrencilerinin 1.sınıf ve 2.sınıf öğrencilerine göre bilgilerini daha açık ve net ifade edebildikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin tüm ünitelerde kavramsal yapılarının ve bu kavramların görsel imajlarının gelişimini sağlayabilmek adına öğretim programları daha somut kavramlarla vurgu yapar şekilde düzenlenebilir ve resim vb. olmak üzere diğer derslerle paralellik gösterecek şekilde anlatılmasıyla öğrencilerin kavramsal yapılarına katkı sağlanabilir. Öğrencilerin vurgularından YUVA=YAŞAM veya YUVA=YAŞAM ALANI şeklindeki eşitlikleri vurgulamak çalışma sonuçlarını özetler nitelikte bir ifade olarak kabul edilebilir. Bu ifadelerde de öğrencilerin somut vurguları olan kavramlara odaklandıkları görülebilmektedir.

Aşağıda konuyla ilgili yeni araştırmalara ve öğretim programlarının uygulamalarına yönelik önerilere yere verilmektedir; Bu kapsamda;

Yeni araştırmalara yönelik öneriler;

1. İlkokul programındaki farklı derslerde ve farklı kavramlarla ilgili öğrencilerin bilişsel yapılarını belirlemeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

2. Bu araştırma farklı ölçme araçlarıyla (görüşme, kavram testleri vb.) ve farklı değişkenlerle (cinsiyet, sınıf, yerleşim birimleri vb.) yapılabilir.

Öğretim programlarının uygulamalarına yönelik öneriler;

1. Öğrencilerin bilişsel yapılarının gelişimi yönünde, öğretim programlarında yer alan konular işlenirken kavramları somutlaştırmak amacıyla çizimlerle, günlük hayattan cümle örnekleriyle, minik hikayelerle vb. etkinliklerle öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine yönelik uygulamalar yaptırılabilir.

2. Öğrencilerin soyut kavramları somutlaştırmalarına ve böylece bilişsel yapılarını zenginleştirebilecekleri öğrenme-öğretme faaliyetlerine ağırlık verilebilir.

3. Öğrencilerin soyut kavramları somutlaştırmalarına ve böylece bilişsel yapılarını zenginleştirebilmelerine yönelik olarak ders kitaplarında günlük hayattan somut örnekler verilebilir.

Kaynaklar

Akar, C., & Keyvanoğlu, A. (2016). 2009 ve 2015 Hayat bilgisi programlarının çokkültürlü eğitim bağlamında karşılaştırılması. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (2), 731-749.

Anagün, Ş., Ağır, O., & Kaynaş, E. (2010). İlköğretim öğrencilerinin fen ve teknoloji dersinde öğrendiklerini günlük yaşamlarında kullanım düzeyleri. *9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*, Elazığ.

Ausubel, D.P. (1968). *Educational psychology: A cognitive view*. New York: Holt, Rinehartand Winston.

Atabek-Yiğit, E. (2016). Kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla bazı temel kimya kavramları konusundaki bilişsel yapının araştırılması. *İlköğretim Online*, 15(4), 1385-1398.

Aydın, M.Z. (2012). Okulda çalışan herkesin görevi olarak değerler eğitimi. Web: http://www.degeregitimi.com/makaleler/makaleler.html adresinden 7 Kasım 2013 tarihinde alınmıştır.

Aykaç, N. (2011). Hayat bilgisi dersi öğretim programında kullanılan yöntem ve tekniklerin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Sinop ili örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (1), 113-126.

Backett-Milburn, K., & McKie, L. (1999). A critical appraisal of the draw and write technique. *Health Education Research Theory & Practice*, 14 (3), 387-398.

Bahar, M., Johnstone A.H., & Sutcliffe, R.G. (1999). Investigation of students' cognitive structure in elementary genetic through word association tests. *Journal of Biological Education*, 33(3), 134-141.

Belet, D. (1999). *İlköğretim okullarında uygulanan hayat bilgisi programının değerlendirilmesi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Bilgin, N. (2006). *Content analysis techniques and case studies in social sciences*. Ankara: Siyasal Publication.

Bodur, H. (2010). *İlköğretim ikinci sınıf hayat bilgisi dersinde içerik temelli eleştirel düşünme öğretiminin öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkisi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.

Bogdan, R.C., & Biklen, S.K. (2007). *Qualitative research for education*. Boston: Pearson Education, Inc.

Borthwick, A. (2011). Children's perceptions of, and attitudes towards, their mathematics lessons. *In Proceedings of the British Society for Research into Learning Mathematics*, ed. C. Smith, 31(1), 37–42.

http://www.bsrlm.org.uk/IPs/ip31-1/BSRLM-IP-31-1-07.pdf adresinden 05 Eylül 2014 tarihinde alınmıştır.

Candan, D.G., & Ergen, G. (2014). 3. sınıf hayat bilgisi ders kitaplarının temel evrensel değerleri içermesi bakımından incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 134-161.

Cardellini, L., & Bahar, M. (2000). Monitoring the learning of chemistry through word association tests. *Australian Chemistry Research Book*, 19, 59- 69.

Christensen, P., & James, A. (2000). *Research with children*. London: Falmer Press.

Cohen, L., & Manion, L. (1997). *Research methods in education*. London: Routledge.

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. New York, NY: Routledge.

Corbin, J., & Strauss, A. (2008) *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Los Angeles, Calif. & London: Sage,

Coyne, I. (1997). Sampling in qualitative research. purposeful and theoretical sampling: Merging or clear boundaries. *Journal of Advanced Nursing*, 26 (3), 623-630.

Çakır, G. (2007). *Yeni Hayat bilgisi programında yer alan kazanımların önerilen etkinlikler çerçevesinde gerçekleştirilebilme düzeyinin belirlenmesi.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Fırat Üniversitesi, Elazığ.

Çatalbaş, A., Semerci, Ç. (2016). Hayat bilgisi dersi için hazırlanan öz düzenlemeli öğrenme modeli destekli etkinliklerin öğrencilerin öğrenme ve çalışma sorumluluğuna etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 16(2), 399-412.

Çiftçi, S. (2009). Kelime çağrışımlarının cinsiyet değişkenine göre gösterdiği temel nitelikler üzerine bir deneme. *Turkish Studies,* 4 (3), 633-654.

Daymon, C., & Holloway, I. (2003). *Qualitative research methods in public relations and marketing communications.* London: Rout ledge.

Datta, Lois-ellin (1990). *Case study evaluations*. Washington, DC: U.S. General Accounting Office, Transfer paper 10.1.9.

Demir, S. (2007). *İlköğretim okulu Hayat bilgisi dersi programının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi (Kayseri ili örneği).* Yayımlanmamış doktora tezi. İnönü Üniversitesi, Malatya.

Denzin, N.K. (1978). *Sociological methods*. New York: McGraw-Hill.

Dündar, H. (2007). *Kavram analizi stratejisinin ilköğretim üçüncü sınıf hayat bilgisi dersinde öğrencilerin kavram öğrenme başarısı ve derse ilişkin tutumlarına etkisi.* Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.

Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Ekiz, D. (2010) Öğretim programlarının temel öğeleri. S. Çepni ve S. Akyıldız (Edt.). *Öğretim ilke ve yöntemleri,* (ss. 44-54), Trabzon: Celepler Matbaacılık.

Eraslan, L. (2011). Öğretim programlarında aile eğitimi (Hayat bilgisi dersi örneği). *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 203-216.

Gilbert, J. K., Boulter, C., & Rutherford, M. (1998a). Models in Explanations, part 1, Horses for courses? *International Journal of Science Education,* 20, 83-97.

Gilbert, J. K., Boulter, C., & Rutherford, M. (1998b). Models in Explanations, part 2, Whose voice? Whose ears? *International Journal of Science Education,* 20, 187–203.

Given, L.M. (Ed.) (2008). *The sage encyclopedia of qualitative research methods*. Sage: Thousand Oaks, CA, Vol.2, pp.697-698.

Gökçe, O. (2006). *İçerik analizi: Kuramsal ve pratik bilgiler.* Ankara: Siyasal Kitabevi.

Gözütok, F.D., Taş, İ.D., Rüzgar, M.E., Akçatepe, A.G., & Yetkiner, A. (2015). İlkokul birinci sınıf hayat bilgisi kitaplarının değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 14 (3), 825-844.

Guichard, J. (1995). Designing tools to develop the conception of learners. *International Journal of Science Education*, 17, 243-253.

Gussarsky, E., & Gorodetsky, M. (1988). On the chemical equilibrium concept: Constrained word associations and conception. *Journal of Research In Science Teaching*, 25 (5), 319-333.

Gussarsky, E., & Gorodetsky, M. (1990). On the concept "chemical equilibrium": The asociative framework. *Journal of Research In Science Teaching*, 27 (3), 197-204.

Güven, M.G. (2010). Türkiye' de ilköğretim hayat bilgisi dersi programı değişiklikler, düzenlemeler, güncellemeler. Yayımlanmamış yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.

Hauslein, P.L., Good, R.G., & Cummins, C.L. (1992). Biology content cognitive structure: From science student to science teacher. *Journal of Research in Science Teaching*, 29, 939-964.

Hill, C.E., Thompson, B.J., & Williams, E.N. (1997). A guide to conducting consensual qualitative research. *The Counseling Psychologist, 25*, 517-572.

Hovardas, T., & Korfiatis, K.J. (2006). Word associations as a tool for assessing conceptual change in science education. *Learning and Instruction,* 16, 416-432.

Hruschka, D.J., Schwartz, D., St.John, D.C., Picone-Decaro, E., Jenkins, R.A., & Carey, J.W. (2004). Reliability in coding open-ended data: Lessons learned from HIV behavioral research. *Field Methods*, 16 (3), 307-331.

Işıklı, M., Taşdere, A., & Göz, N.L. (2011). Investigation teacher candidates' cognitive structure about principles of Ataturk through word association test. *Uşak University Journal of Social Science, 4* (1), 50-72.

Johnstone, A.H,. & Moyniyan, T.F. (1985). The relationship between performances in word association tests and achievement in chemistry. *European Journal of Science Education*, 7 (1), 57-66.

Kabapınar, Y., Canpolat, Y., Yarar, N., & Karadayı, S. (2016). Hayat bilgisi dersinde "Sosyal empati" etkinliklerini uygulamak: "Ötekini duyumsayarak var oluyorum". *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 16, (USBES Özel Sayı II), 1320-1338.

Kaya, M. F., & Taşdere, A. (2016). İlkokul Türkçe eğitimi için alternatif bir ölçme değerlendirme tekniği: Kelime İlişkilendirme Testi (KİT). *Electronic Turkish Studies*, 11(9), 803-820.

Knight, S.L., Nolan, J., Lloyd, G., Arbaugh, F., Edmondson, J., & Whitney, A. (2013). Quality teacher education research: How do we know it when we see it? *Journal of Teacher Education,* 64(2), 114-116.

Kostova, Z., & Radoynovska, B. (2008). Word association test for studying conceptual structures of teachers and students. *Bulgarian Journal of Science and Education Policy,* 2(2), 209-231.

Köseoğlu, F., & Bayır, E. (2011). Examining cognitive structures of chemistry teacher candidates about gravimetric analysis through word association test method. *Trakya University Educational Faculty Journal, 1*(1), 107-125.

Kurt, H., Ekici, G., Aksu, Ö., & Aktaş, M. (2013). Determining cognitive structures and alternative conceptions on the concept of reproduction (The case of pre-service biology teachers). *Creative Education,* 4 (9), 572-587.

Kuş, E. (2003). *Nicel-nitel araştırma teknikleri.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Leblebici, D.N., & Kılıç, M. (2004). *İçerik analizi.* Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Lichtman, M. (2010). *Qualitative research in education*. Los Angeles: Sage Publications, Inc.

Lincoln, Y.S., & Guba, E.G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage.

McMillan, J.H. (2000). *Educational research: Fundamentals for the consumer*. New York: Longman.

Merriam, S. (1998). *Qualitative research and case study applications in education. Revised and expanded from case study research in education.* USA: JB Printing.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2005). *1-5.sınıflar öğretim programları*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2009a). *İlköğretim 1, 2 ve 3. sınıflar Hayat bilgisi dersi öğretim programı ve kılavuzu.* Ankara: Devlet Kitapları Basımevi.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2009b). *Hayat bilgisi dersi öğretim program*. Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2015a). İlkokul hayat bilgisi dersi 1., 2. ve 3. sınıflar öğretim programı hakkında 15. 07. 2015 tarihli Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı kurulunda görüşülen karar. Sayı: 60, Kurulda görüşülme tarihi: 15. 07. 2015, Tarih: 29. 07. 2015.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2015b). İlkokul hayat bilgisi dersi 1., 2. ve 3. sınıflar öğretim programı. Web: http:// ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx?islem=1&kno=244 adresinden 25.08.2016 tarihinde alınmıştır.

Miles, M.B., & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis.* Thousand Oaks, CA: Sage.

Ocak, G., & Beydoğan, H.Ö. (2005). İlköğretim okulları 3. sınıf Hayat bilgisi ders içerik standartlarının öğretmen görüşlerine göre bazı değişkenler açısından yeterlilik düzeyi (Standart belirleme-Erzurum örneği). *Milli Eğitim Dergisi,* 165, 109-132.

Ocak, İ, Duban, N., & Yağıcı, G. (2016). İlkokul öğrencilerinin kişisel bakım, temizlik ve beslenme ile ilgili görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20 (4), 1249-1263.

Onur, V. (2009). İlköğretim Hayat bilgisi programının eleştirel düşünceye yönelik kazanımlarının ulaşılabilirlik düzeyi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Özatlı, N.S., & Bahar, M. (2010). Öğrencilerin boşaltım sistemi konusundaki bilişsel yapılarının yeni teknikler ile ortaya konulması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi, 10* (2), 9-26.

Özen, Y., Güleryüz, K., & Özen, H.B. (2012). İlköğretim 1-3. sınıf Hayat bilgisi, 4-5 Sosyal bilgiler dersindeki değerler ve değerler eğitiminin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi,* 1 (4), 277-286.

Özkan, H. (2009). *2005 Hayat bilgisi 3. sınıf programı içeriği hakkındaki öğretmen görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Balıkesir ili örneği).* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.

Öztürk, C. (2006). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*, Ankara: PegemA Yayıncılık.

Patrick, P.G., & Tunnicliffe, S.D. (2010). Science teachers' drawings of what is inside the human body. *Journal of Biological Education,* 44 (2), 81-87.

Patton, M.Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods.* USA: Sage.

Patton, M.Q. (1999). Enhancing the quality and credibility of qualitative analysis. *HSR: Health Services Research,* 34 (5), 1189-1208.

Patton, M.Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods*. London: Sage Publications, Inc.

Poggenpoel, M., & Myburgh, C. (2003). The researcher as research instrument in educational research: A possible threat to trustworthiness? *Education*, 124, 418-421.

Polat, H., & Ünişen, A. (2016). Ebeveyn görüşlerine göre Hayat bilgisi eğitimini almış çocuklarının bilinçli tüketici olma durumları. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 12(3), 670-694.

Preece, P.F.W. (1977). Development trend in the continued word associations of physics students. *Journal of Research in Science Teaching*, 14 (3), 235-239.

Pridmore, P., & Bendelow, G. (1995). Images of health: Exploring beliefs of children using the 'draw-and-write' technique. *Health Education Journal, 54* (4), 473-88.

Prokop, P., Fancóvicóva, J., & Tunnicliffe, S.D. (2009). The effect of type of instruction on expression of children's knowledge: How do children see the endocrine and urinary system? *International Journal of Environmental & Science Education,* 4 (1), 75-93.

Punch, K.F. (2005). *Introduction to social research–quantitative & qualitative approaches.* London: Sage.

Ratcliff, D. (1995). Validity and reliability in qualitative research.

http://qualitativeresearch.ratcliffs.net/Validity.pdf adresinde 07 Ocak 2013 tarihinde alınmıştır.

Reiss, M.J., & Tunnicliffe, S.D. (2001). Students' understandings of human organs and organ systems. *Research in Science Education, 31*, 383-399.

Roberts, P., & Priest, H. (2006). Reliability and validity in research. *Nursing Standard*, 20, 41-45.

Saban, A.(2000).*Öğrenme öğretme süreci yeni teori ve yaklaşımlar.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Sato, M., & James, P. (1999). "Nature" and "Environment" as perceived by university students and their supervisors. *International Journal of Environmental Education and Information, 18* (2), 165-172.

Shavelson, R.J. (1974). Methods for examining representations of a subject-matter structure in a student's memory. *Journal of Research in Science Teaching, 11,* 231-249.

Sönmez, V. (2005). *Hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen kılavuz kitabı.* İstanbul: MEB.

Stemler, S. (2001). An overview of content analysis. Practical assessment. *Research & Evaluation,* 7(17), 1-8.

Şeref, A. (2008). *III. sınıf yeni Hayat bilgisi dersi programı kazanımlarının gerçekleşme düzeyi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

Şimşek, N. (2010). 2005 Hayat bilgisi programına önceki programlarla karşılaştırmalı bir bakış. N. Baydal (Edt.). *Hayat bilgisi öğretimi.* İstanbul: Lisans Yayıncılık.

Şimşek, N. (2013). Hayat bilgisinde kişisel nitelik (değer) öğretimi. *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS),* 6 (1), 1325-1346.

Tavşancıl, E., & Aslan, E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınları.

Tsai, C.-C. (2001). Probing students' cognitive structures in science: The use of a flow map method coupled with a meta-listening technique. *Studies in Educational Evaluation* 27, 257-268.

Tsai, C.-C., & Huang C.-M. (2002). Exploring students' cognitive structures in learning science: A review of relevant methods. *Journal of Biological Education*. 36 (4), 163-169.

Tay, B., & Yıldırım, K. (2013). Bilgisayar destekli öğretimin hayat bilgisi öğretimi dersinde başarıya etkisi ve yönteme ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* (12) 84-110.

Tay, B. & Baş, M. (2015). 2009 ve 2015 yılı hayat bilgisi dersi öğretim programlarının karşılaştırılması. *Bayburt üniversitesi eğitim fakültesi dergisi*, X (II), 341-374.

Tunalı, F. (2009). *Yeni İlköğretim 1., 2. ve 3. sınıf Hayat bilgisi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlar.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.

Türe, E. (2013). 1936 İlkokul programı (Hayat bilgisi dersi). F. D. Gözütok ve F. Bıkmaz (Edt.). *Cumhuriyet'in ilânından 2013'e öğretim programlarının analizi hayat bilgisi örneği* (s. 80-100). Ankara: Yargı Yayınevi.

Uzunkol, E. (2014). *Hayat bilgisi öğretiminde uygulanan değerler eğitimi programının öğrencilerin özsaygı düzeyleri, sosyal problem çözme becerileri ve empati düzeylerine etkisi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.

Ütkür, N. (2016). Öğretmenlerin kullandıkları yöntem ve teknik farklılıkları: Hayat bilgisi dersi örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* Cilt 16 (USBES Özel Sayı II), 1631-1651.

Ütkür, N., Kabapınar, Y., & Önder, A. (2016). Örnek olay yönteminin Hayat bilgisi derslerinde kullanımına yönelik bir eylem araştırması. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*,13-2 (25), 41-58.

Verma, G.K., & Mallick, K. (1999). *Researching education: Perspectives and techniques.* London: Falmer Press.

Weber, P.W. (1990). *Basic content analysis.* California: Sage Publications.

West, L.H.T., Fensham, P.J., & Garrad, J.E. (1985). Describing the cognitive structures following instruction in chemistry, in: L.H.T. West & A.L. Pines (Eds.) *Cognitive structures and conceptual change* (pp.29-49). Orlando, FL., Academic Press.

West L.H.T., & Pines A.L. (1985). *Cognitive structures and conceptual change*. Orlando, FL, USA: Academic Press.

White, R., & Gunstone, R. (1992). *Probing understanding.* New York: Falmer Press.

Wiersma, W., & Jurs, S.G. (2005). *Research methods in education: An introduction*. Boston: Ally and Bacon.

Wimmer, R.D., & Dominick, J.R. (2000). *Mass media research: An introduction.* Belmont: Wadsworth Publishing Company.

Yaşaroğlu, C. (2013). Hayat bilgisi dersi kazanımlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic,* 8/7, 849-858.

Yıldırım, A. (2006). *Yeni ilköğretim programına göre hazırlanmış Hayat bilgisi ders kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi (Elâzığ ili örneği).* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Fırat Üniversitesi, Elâzığ.

Yıldırım, N., & Turan, S. (2015). Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersi öğretim programındaki değerlerin kazandırılma sürecine yönelik görüşleri. *Eğitimde kuram ve uygulama*, 11(2), 420-437.

Yıldız, N., & Mentiş Taş, A. (2015). Hayat bilgisi 1., 2. ve 3. sınıf programı ile ders kitaplarının yer temelli eğitim açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5, 273-284.

Yin, R.K. (2002). *Case study research (Design and methods).* California: Sage Publication.

Yücel Cengiz, İ., & Ekici, G. (2016). Biyoloji öğretmen adaylarının laboratuvar kavramına ilişkin görsel imajları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5 (3), 164-177.